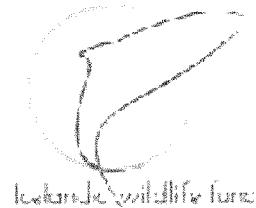


Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík



Reykjavík, 30. apríl 2018

Umsögn The Icelandic Wildlife Fund (IWF) við frumvarp sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra um breytingu á ýmsum lagaákvæðum sem tengjast fiskeldi (áhættumat erfðablöndunar, úthlutun eldissvæða, stjórnvaldssektir o.fl.).

Opnar sjókvíar eru hvarvetna til vandræða útaf mengun, laxalús og sjúkdómum í kvíunum. Það má ekki að endurtaka sömu mistök hér og er verið að reyna að vindu ofan af annars staðar.

Norsk Industry (NI) birti árið 2017 vegvísi fyrir fiskeldisgeirann þar sem mörkuð er sú metnaðarfulla stefna að norsk laxeldisframleiðsla verði „skilvirkasta og náttúrvænsta próteinframleiðsla í heiminum.“ Norsk Industry eru samtök iðnaðarins í Noregi og eru öll helstu fiskeldisfyrirtæki landins aðilar að samtökunum. Sjá hér: https://www.norskindustri.no/siteassets/dokumenter/rapporter-og-brosýrer/veikart-for-havbruksnaringen---kortversjon_eng.pdf

Samkvæmt vegvísni NI er markmiðið að fyrir árið 2030 verði ekkert strok fiska úr eldiskvíum, engin laxalús í kvíum og úrgangur sem fellur til við eldið verður endurunninn. Í vegvísinum kemur fram að lögð verður áhersla á öfluga þróun á aðferðum sem tryggja dýravelferð og að framleiðsluaðferðir verði sjálfbærar þar sem lífríkið og umhverfi verði í forgangi fremur en vöxtur greinarinnar.

Ísland er einstakri stöðu til að leggja sambærilegar línur strax með skýrum hætti í lögum um fiskeldi. Í greinargerðinni með frumvarpinu kemur fram sú góða sýn að lögini eigi að „stuðla að ábyrgu fiskeldi, þar sem sjálfbær þróun og vernd lífríkis er höfð að leiðarljósi á grundvelli vísinda og rannsókna.“ Því miður skortir mikið upp á að þessi markmið séu útfærð í lagatextanum sjálfum.

Fiskeldi í opnum sjókvíum er enn tiltölulega lítið að umfangi hér við land. Við eיגum að tryggja að vöxtur þess verði í sátt við umhverfi og lífríki landsins. EKKI má taka áhættu á óafturkræfum umhverfisspjöllum með úreltum aðferðum í fiskeldi. Nýta þarf nýjustu tækni og landeldi til að lágmarka umhverfisáhrif.

Viðvörunarljósin blikka alls staðar. Erfðaneft Landbúnaðarins hefur þar á meðal ráðlagt stjórnvöldum að stöðva útgáfu leyfa til eldis með frjóum norskum eldislaxi í opnum sjókvíum við Ísland: „*Nefndin ráðleggur stjórnvöldum að stöðva útgáfu leyfa til laxeldis í sjókvíum a.m.k. þar til nánari þekkingar hefur verið aftað á umhverfisáhrifum núverandi eldis í sjó að meðtöldu því sem þegar hefur verið leyft.*“ Sjá hér: <https://www.agrogen.is/news/erfdanefnd-landbunadarins-telur-ad-aaetlanir-um-storaukid-laxeldi-i-sjokvium-hafi-ofyrirsedur-afleidingsar-og-radleggur-stodvun-a-utgafu-leyfa/>

Í frumvarpinu er talað er um að lögfesta áhættumat Hafrannsóknarstofnunar. Fyrir liggur að stofnunin hefur lagt þá línu að allt að 4 prósent innblöndun eldisfisks í stofn villtra laxfiska í veiðivatni sé ásættanlegt viðmið. Það eru það ekki. Vegna íslenskra villtra laxastofna er ekki hægt að fallast á önnur viðmið en að innblöndunin verði engin.

Ísland er síðasta vígi Norður-Atlantshafslaxins. Frá aldamótunum 1900 hefur stórum hluta af villtum laxi í Norður-Atlanshafinu verið útrýmt með ofveiði og breytingum á aðstæðum í hafi og ám af mannavöldum. Í öðrum löndum þar sem villtur lax gengur enn í ár hafa stofnarnir orðið fyrir varanlegri erfðablöndun við eldisfisk, sem hefur haft alvarleg áhrif á getu þeirra til að lifa af í náttúrunni. Nú er svo komið að 66 prósent stofna í Noregi hefur skaðast af þessum sökum, sjá hér: <http://www.vitenskapsrådet.no/Nyheter/Nyhetsartikkel/ArticleId/4248/Klassifisering-av-148-laksebestander-etter-kvalitetsnorm-for-villaks-1>

Jafnvel daglegur rekstur á sjókvíum, án stórra óhappa, hefur í för með sér áhættu sem er óássættanleg. Rannsóknir sýna að mengunin frá þeim er mikil og magnar upp fjölda sníkjudýra og baktería í sjónum með miklum skaða fyrir lífríkið. Óhjákvæmilega sleppa eldisfiskar líka í litlum mæli, sem er aldrei tilkynnt. Stöðugur slíkur lítill leki er mögulega enn hættulegri fyrir umhverfið en þegar stóru slysin verða.

Þá tekur áættumatið ekki á menguninni frá sjókvíaeldi. Bæta þarf úr því. Rétt er að færa til bókar að sömu vandamál fylgja sjókvíaeldi þegar kemur að mengun, laxalús og sjúkdómum, hvort sem fiskurinn er frjór eða ófrjór.

Þá hafa ekki verið rannsökuð áhrif á uppeldisstöðva nytjastofna svo sem þorsks inni á fjörðum þar sem fiskeldi er stundað. Engin gögn eru sem sagt til um þessa hættu. Slík tilraun má ekki fara fram í náttúrunni sjálfri.

Stór ljóður er hversu mikið vald er framselt til ráðherra samkvæmt frumvarpsdrögnum. Þetta er í mótsögn við texta í greinargerð með frumvarpinu þar sem segir: „Það er stefna stjórnvalda að gæta ýtrrustu varúðar við uppybyggingu fiskeldis og byggja ákvarðanir stjórnvalda um framþróun fiskeldis á ráðgjöf vísindamanna.“

Það á til dæmis ekki að vera ráðherra að ákveða „hvaða firði eða hafsvæði skuli meta til burðarbols og hvenær það skuli gert.“ Þessu þarf að breyta í þá veru að ráðherra beri að leita til Hafrannsóknarstofnunar eftir áltí í þessum efnum og að honum beri skylda, lögum samkvæmt að fara eftir ráðgjöf vísindamanna stofnunarinnar. Sama gildir um ýmis önnur ákvæði sem eru sett í hendur ráðherra að útfæra nánar með reglugerð.

IWF tekur undir áður fram komnar áskoranir þess efnis að það eftirlit með fiskeldi í sjó sem Matvælastofnun er ætlað að sinna, verði flutt til Fiskistofu. Fiskistofa hefur starfsstöðvar víða um land og þekkir málaflokkinn vel eftir að hafa sinnt þessu eftirliti fram til ársins 2014.

Tekjur af lax- og silungsveiðihlunnindum hafa verið mikilvæg stoð við búsetu í sveitum í margar kynslóðir. Um þessar mundir treysta yfir 1.500 fjölskyldur á slíkar tekjur í búskap sínum um land allt. Því verður ekki trúáð að óreyndu að fólk vilji skapa störf í sínu héraði með því að eyða þeim annars staðar á landsbyggðinni og það með iðnaðareldi sem er bein atlaga að náttúru og lífríki Íslands.

Aðrar tillögur að breytingum við frumvarpið

- i. Einungis verði gefin út leyfi fyrir umhverfisvænu eldi (landeldi, lokuð kerfi, úthafseldi).
- ii. Bæta við ákvæði um þjóðareign og fyrirvara um eignarrétt sbr 1. gr. laga um stjórn fiskveiða. Möguleg útfærsla gæti verið: „*Hafsvæðin við Ísland utan netlaga og nýtingaráttur þeirra eru sameign íslensku þjóðarinnar. Markmið laga þessara er að stuðla að verndun og hagkvæmri nýtingu þeirra. Úthlutun hafsvæða til að stunda fiskeldi samkvæmt lögum þessum myndar ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir viðkomandi svæðum.*
- iii. Sett verði sólarlagsákvæði um það eldi sem er nú þegar stundað í opnum sjókvíum.
- iv. Í frumvarpinu þarf að koma fram skýrt ákvæði um dýravelferð í fiskeldi. Búskapur þar sem gert er ráð fyrir að 20 prósent af dýrum lifi ekki af þær aðstæður sem þeim er boðið upp á getur ekki verið ásættanlegur. Stjórnarformaður Arnarlax hefur staðfest að gert sé ráð fyrir allt að 20 prósent „afföllum“ í áætlunum fyrtækisins, sjá hér: <https://stundin.is/grein/6438/um-500-tonn-af-eldislaxi-drapust-hja-arnarlaxi-i-sidstu-viku/>
- v. Lögfest verði það markmið að innblöndun eldisfisks í stofn villtra fiska verði 0.

Virðingarfyllst,
fyrir hönd The Icelandic Wildlife Fund,
Lilja Einarsdóttir, Ingólfur Ásgeirsson og Jón Kaldal